

Vallenskæret er godt, men kan blive bedre.

Statens naturgenopretning af Vallenskæret er godt. Det har jeg skrevet et indlæg om i Natur på Bornholm 2022: 44-49: **Wallens Kier – Vallenskær – natur tur-retur**

53 ha. dyrket landbrugsland er erhvervet, og en stor del af det 17 km. lange og tætte net af drænrør er blokeret således, at drænvandet er bragt op til overfladen, hvor det danner sjapvand over større arealer.

Seks damme er gravet således, at paddefaunaen har fået optimale betingelser på de tidligere dyrkede marker med gode muligheder for at vandre fra Ekkodalen og videre ud i landskabet mod Smørenge og Udkæret.

Men,

retableringen af Læsågrøften fra Ekkodalen til Udkærsgrøften øst om Egeholm har medført, at ALT **rent vand** fra Almindingsens kilder er løbet direkte mod havet uden at have haft nogen egentlig positiv indvirkning på de genskabte enge og Vallensgårdsmosen.

Det har det **snavsede vand** i Udkærsgrøften haft ved at blive ledt ind gennem en kanal i dæmningen til VH6 og det flade land sydvest for Egeholm.

De første to vintre med, **snavset vand fra Udkærsgrøften til Vallenskæret og rent vand fra Almindingen direkte i udkærsgrøften!**

Lidt historie, FØR.

Læsågrøften fra Ekkodalen øst om Egeholm blev gravet sidst i 1700-tallet, da man startede på tørvegravningen i Vallensgårdsmosen.

Ved det store landvindingsprojekt i 1970erne blev Læsågrøften kastet til og Almindingsens rene vand ført gennem Ekkodalen vest om Egeholm med udløb i Vallensgårdsmosen fra nord.

Ligeledes blev der etableret et højvandsdige.

Spor efter Læsågrøften i Vallensgårdsskoven i april 2005

Ekkodalens vand nord for Bøgeholmen ud i Vallensgårdsmosen i august 2011

Ekkodalens vand på vej ud i Vallensgårdsmosen forbi Loklippen i april 2006

Ekkodalens vand ud i Vallensgårdsmosen og marker øst for mosen i august 2011

Ekkodalens rene vand dækker de lavtliggende marker øst for Vallensgårdsmosen i august 2011

NU

De samme flade marker øst for Vallensgårdsmosen med den gravede lavvandede sø **VH6** har vinteren 2021-2022 været dækket af vand, men vel at mærke snavset vand, der er kommet til gennem kanalen gennem diget øst for Kærgårdsmosen.

Jeg har fulgt vandet her og skrevet historien, som med dette bringes som et **bilag**.

Det rene vand er til gengæld ført gennem den restaurerede Læsågrøft direkte fra Ekkodalen til Udkærgrøften sydligst i Vallenskæret. På denne strækning er der yderligere blevet tilført vand fra Landkanal 1-grøft og landkanal 2-grøft, altså vand fra landbrugslandet op forbi Bornholms Højskole.

Ekkodalens rene vand ledes gennem den nygravede Læsågrøft mod Udkærgrøften 5. december 2021

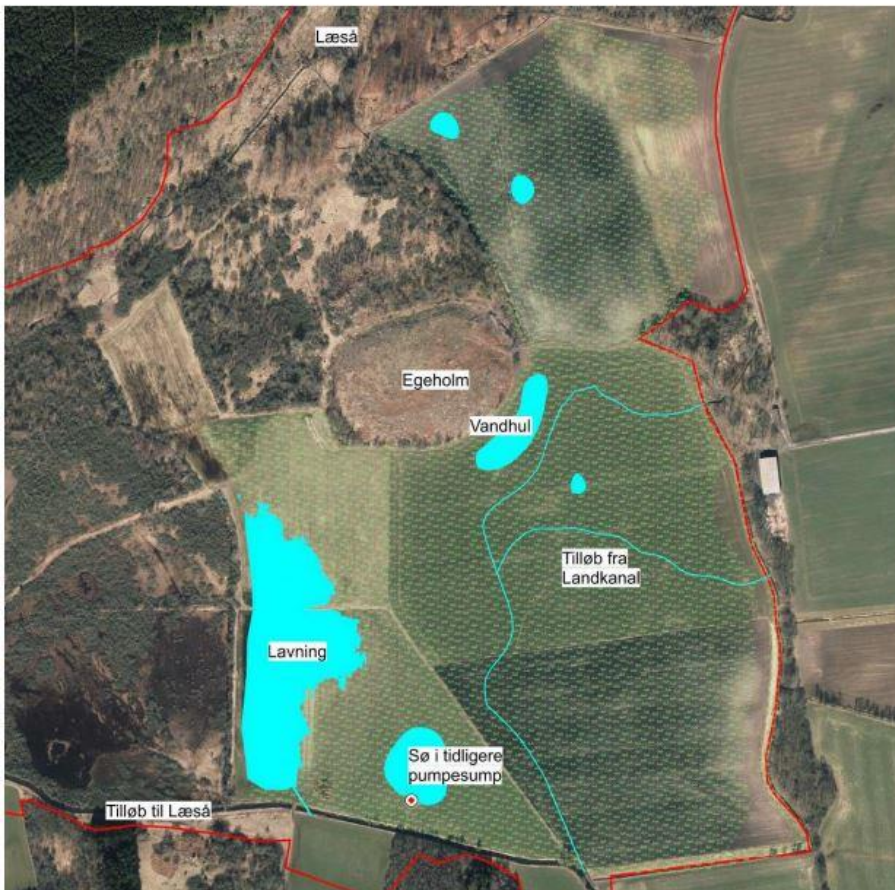
Den nygravede Læsågrøft er fyldt med vand kort før udløb til Udkærgrøft 6. december 2021

ERGO

Enhver kan se det uhensigtsmæssige i at sende snavset vand ind i Vallenskæret fra Udkærgrøften og lede det rene vand fra Almindingen ud af Vallenskæret gennem Læsågrøften.

I Cowis miljøkonsekvensrapport over Ekkodalens Moser fra 2019 er der på side 39 omtalt et Forslag B, i hvilket det har været overvejet at bevare Læsås daværende forløb uændret. Det nye vandløb gennem vådområdet ville således kun få tilført vand fra Landkanalen, men ikke fra nord via Læså, og der ville ikke blive faunapassage. Dette alternativ ville betyde, at de hydrologiske forhold i Vallensgård og Kærgård Moser ville forblive helt uændrede.

Ligeledes: ***”Det har været overvejet at anlægge et fordelingsbygværk i Ekkodalen, således at vandet kunne fordeles mellem moserne og det genskabte historiske forløb. Dette er opgivet af flere grunde. Det er vanskeligt at fastlægge en god styringsstrategi, der tager hensyn til og sikrer tilstrækkeligt vand til både mosen og vandløbet. Om sommeren, når der er mest brug for vandet, er vandføringen i Læså meget ringe (målt 8 l/s), og der er ikke meget vand at fordele. Desuden viser den hydrauliske model, som beskrives senere, at Læså kun har marginal betydning for vandstanden i mosen”.***

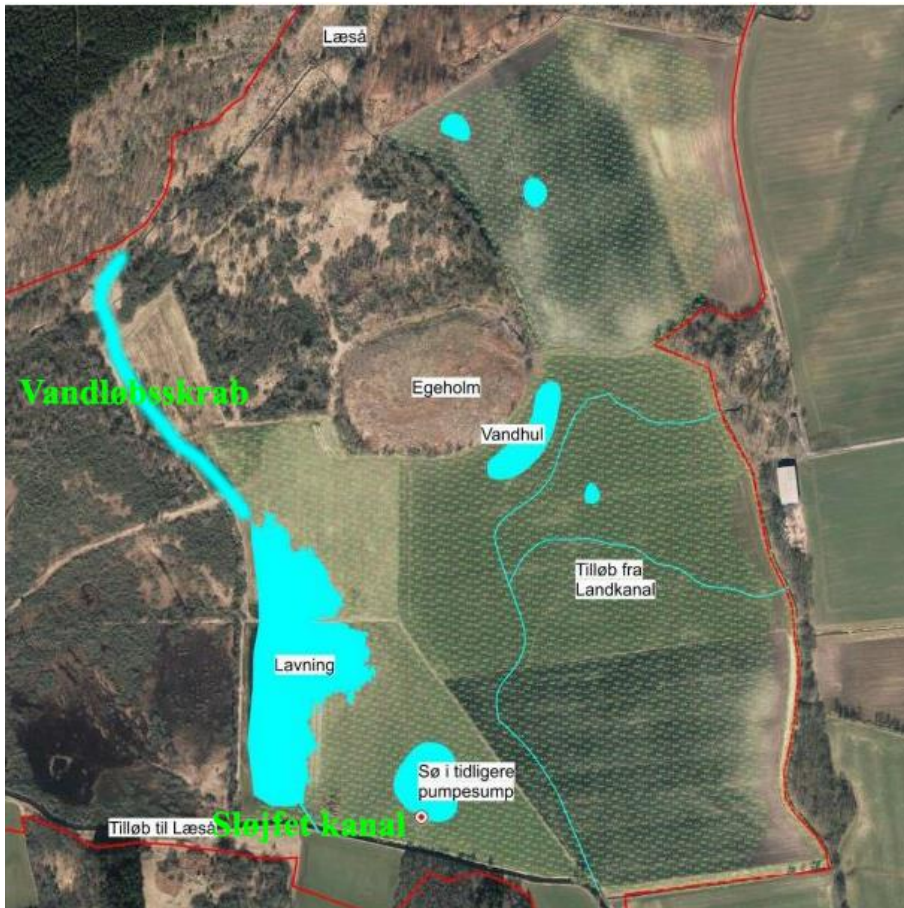

Figur 4-5 Det fravalgte Forslag B. Blå farver i vest viser lavningen øst for Vallensgård Mose. Lyseblå med brun streg viser nye småsøer. Lyseblå streg er nyt vandløb.

Jeg mener fortsat, at det er vigtigt, at Ekkodalens rene vand bliver ledt ind i Vallensgård Mose, som det rent faktisk er bestemt i kendelsen fra Overfredningsnævnet fra 1973.

For at lette vandets passage fra Ekkodalen for foden af Loklippen og ud i Vallenskæret vil det kunne gavne, at der etableres en lavvandet grøft, et vandløbskrab øst om Vallensgårdsmosen.

Ligeledes vil det være nødvendigt at fylde kanalen mellem Udkærsgården og VH6-lavningen til således, at der ikke mere ledes snavset vand ind i området fra Udkærsgården.

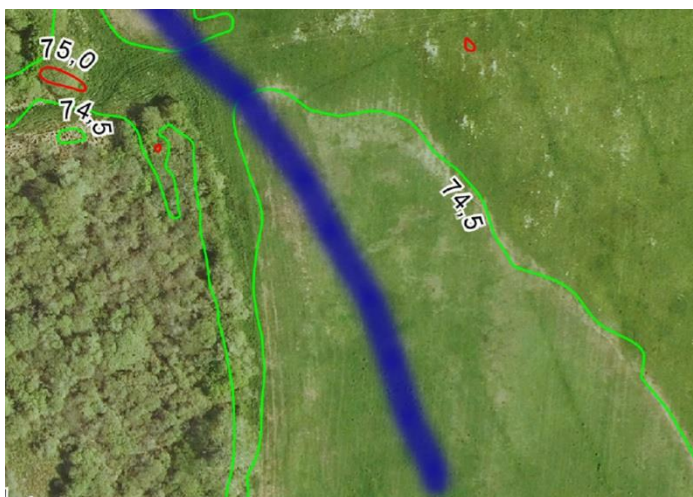
Figur 4-5 fra Cowis miljøkonsekvensrapport med påført forslag til vandløbskrab fra Læsåen syd for Loklippen samt sløjfet kanal mellem Udkærgrøft og VH6-lavning

Cowis bemærkninger om, at det ved et fordelingsbygværk i Læsåen er vanskeligt at fastlægge en god styringsstrategi, bør ikke forhindre at det etableres, idet Kærgårds- og Vallensgårdsmose allerede får tilført store mængder "snavset vand" fra Udkærgrøften ved større regnskyl, og det kan som forholdene er i dag slet ikke styres!

Og ret beset er det kun under større regnskyl, at vand fra Læsåen "behøver" ledes ind i det restaurerede Vallenskær med **VH6** og de omgivende våde enge.

Højdekurver på luftfoto fra 2021 mellem Læsåens gamle løb og VH6 og påtænkt forløb af gravet grøft

Udløb af grøft fra "gamle Læså" i niveau 74,5 m.o.h.

Indløb af grøft i VH6 i niveau 74,5 meter over havet

Nordre del af VH6 i maj 2022 efter at vinterens sidste vand er fordampet

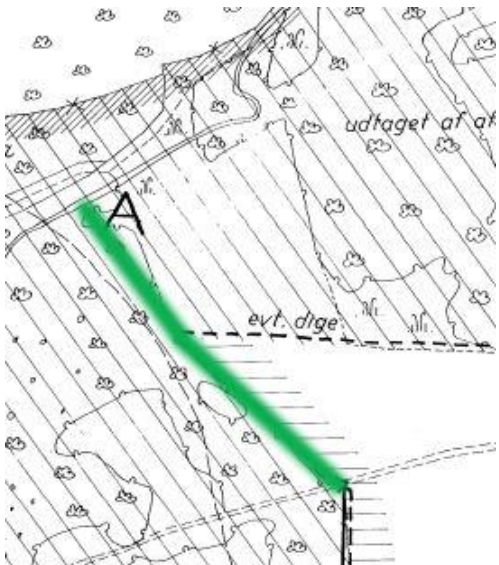
Vinterens vådområde nord for VH6 tørlagt i maj 2022

Den flade våde eng mellem Læsåens gamle løb for foden af Loklippen og VH6 i maj 2022

Mit forslag til et **bedre Vallenskær** skal derfor være, at man tager fat på forslag B i miljøkonsekvensrapporten og implementerer dele af det således, at **VH6** og engene i det vestlige Vallenskær kan tilføres **rent vand** fra Læsåen, der bringer vandet ud fra Almindingen og ikke som nu **snavset vand** fra Udkærgrøften, der tilfører vandet fra dyrkede markarealer vest for Udkæret.

Dette kan nemmest gøres ved at der etableres et fordelingsbygværk i Ekkodalen som foreslået i miljøkonsekvensrapporten samt graves et ½ - 1 meter dybt skrab i det flade område øst for Vallensgårdsmosen fra det gamle Læsåforløb for foden af Loklippen til **VH6**.

Lavt dige i fortsættelse af det "højvandsdige", der blev etableret efter fredningen i 1973 frem til kørevejen ind i Vallensgårdsmosen

Højvandsdiget afgrænser Vallensgårdsmose og Vallenskær

Den opgravede jord kan af gravemaskinen i samme arbejdsomgang lægges som et mindre dige i fortsættelse af det højvandsdige, der blev påbudt etableret langs Vallensgårdsmosens østlige kant ved Fredningen i 1973.

Efterskrift.

Læsåens "gamle løb" gennem Ekkodalen **19. marts 2017** - før restaureringen

Læsåens "nye løb" gennem Ekkodalen **21. marts 2025** – efter restaureringen og opfyldningen af det gamle løb. Alt det **rene vand** bliver ledt ud af Ekkodalen gennem den gravede grøft mod havet, og INTET får lov til at flyde videre til Ekkodalens moser: Vallensgårdsrose og Vallenskær og gøre gavn der.

Nylars i marts 2025/Finn Hansen